

Umělá intelligence I

Roman Barták, KTIML

roman.bartak@mff.cuni.cz

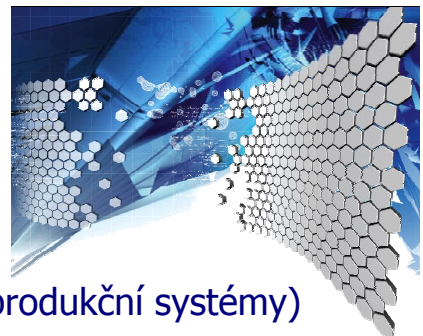
<http://ktiml.mff.cuni.cz/~bartak>

10

Odvozování v PL

- Již umíme odvozovat ve výrokové logice a také umíme odvozovat v PL převodem na VL:
 - „uzemnění“ výrazů (dosazení všech možných termů)
 - skolemizace pro odstranění existenčního kvantifikátoru
- Odvození převodem na VL ale není moc efektivní
 - generuje velké množství irelevantních tvrzení typu $\text{King}(\text{LeftLeg}(\text{John})) \wedge \text{Greedy}(\text{LeftLeg}(\text{John})) \Rightarrow \text{Evil}(\text{LeftLeg}(\text{John}))$
- Zkusíme odvozovat přímo v PL:
 - liftování**
 - unifikace**
 - standardizace stranou**
- Zbytek už je nám známý:
 - dopředné řetězení** (dedukční databáze, produkční systémy)
 - zpětné řetězení** (logické programování)
 - rezoluce** (dokazování vět)

Hledáme unifikátor

```
function UNIFY( $x, y, \theta$ ) returns a substitution to make  $x$  and  $y$  identical
inputs:  $x$ , a variable, constant, list, or compound
        $y$ , a variable, constant, list, or compound
        $\theta$ , the substitution built up so far
```

```
if  $\theta = \text{failure}$  then return failure
```

```
else if  $x = y$  then return  $\theta$ 
```

```
else if VARIABLE?( $x$ ) then return UNIFY-VAR( $x, y, \theta$ )
```

```
else if VARIABLE?( $y$ ) then return UNIFY-VAR( $y, x, \theta$ )
```

```
else if COMPOUND?( $x$ ) and COMPOUND?( $y$ ) then
  return UNIFY(ARGS[ $x$ ], ARGS[ $y$ ], UNIFY(OP[ $x$ ], OP[ $y$ ],  $\theta$ ))
```

```
else if LIST?( $x$ ) and LIST?( $y$ ) then
```

```
  return UNIFY(REST[ $x$ ], REST[ $y$ ], UNIFY(FIRST[ $x$ ], FIRST[ $y$ ],  $\theta$ ))
```

```
else return failure
```

výrazy se procházejí současně použitím rekurze a staví se mgu dokud se struktury „nevyprázdní“ resp. nezjistí se, že se liší

složené termy musí mít stejný funkční symbol a unifikovatelné argumenty

seznamy se řeší odděleně, aby nevzniknul cyklus při jejich reprezentaci strukturou (First, Rest)

```
function UNIFY-VAR( $var, x, \theta$ ) returns a substitution
```

```
inputs:  $var$ , a variable
```

```
        $x$ , any expression
```

```
        $\theta$ , the substitution built up so far
```

```
if  $\{var/val\} \in \theta$  then return UNIFY( $val, x, \theta$ )
```

```
else if  $\{x/val\} \in \theta$  then return UNIFY( $var, val, \theta$ )
```

```
else if OCCUR-CHECK?( $var, x$ ) then return failure
```

```
else return add  $\{var/x\}$  to  $\theta$ 
```

kontrola výskytu proměnné var v termu x

- x a $f(x)$ nejsou unifikovatelné
- vede ke kvadratické složitosti algoritmu
- existují i lineární algoritmy
- někdy se neprovádí (Prolog)

Umělá inteligence I, Roman Barták

Standardizace stranou

- Představme si, že **dotaz** na bázi znalostí je Knows(John, x)
- Odpovědi můžeme získat **nalezením tvrzení** v bázi znalostí, která jsou **unifikovatelná s dotazem**:

Knows(John, Jane) → $\{x/\text{Jane}\}$

Knows(y , Mother(y)) → $\{x/\text{Mother(John)}\}$

Knows(x , Elizabeth) → fail

□ ???

□ Knows(x , Elizabeth) v bázi znalostí znamená, že každý zná Elizabeth (předpokládáme univerzální kvantifikátor), tedy i John.

□ Problém je, že oba výrazy obsahují proměnnou x a nelze je tedy unifikovat.

□ $\forall x$ Knows(x , Elizabeth) je ale to samé jako $\forall y$ Knows(y , Elizabeth)

□ Před každým použitím tvrzení z báze znalostí v něm přejmenujeme všechny proměnné na úplně nové proměnné, které se ještě nikde nepoužily – **standardizace stranou**.

Umělá inteligence I, Roman Barták

- Podle práva v USA je zločincem každý Američan, který prodává zbraně nepřátelským státům. Země Nono je nepřítelem USA vlastnícm rakety a všechny tyto rakety jim byly prodány plukovníkem Westem, který je Američanem.
- Dokažte, že West je zločinec.

... je zločincem každý Američan, který prodává zbraně nepřátelským státům:

$American(x) \wedge Weapon(y) \wedge Sells(x,y,z) \wedge Hostile(z) \Rightarrow Criminal(x)$

Nono ... vlastní rakety, tj. $\exists x Owns(Nono,x) \wedge Missile(x)$:

$Owns(Nono,M_1) \wedge Missile(M_1)$

... všechny tyto rakety jim byly prodány plukovníkem Westem

$Missile(x) \wedge Owns(Nono,x) \Rightarrow Sells(West,x,Nono)$

Rakety jsou zbraně.

$Missile(x) \Rightarrow Weapon(x)$

Nepřítel USA je „nepřátelský stát“.

$Enemy(x,America) \Rightarrow Hostile(x)$

West je Američan ...

$American(West)$

Země Nono je nepřítelem USA ...

$Enemy(Nono,America)$

Umělá inteligence I, Roman Barták

Odvozovací techniky

Všechna tvrzení v příkladě mají tvar definitních klauzulí a nemáme tam žádné funkční symboly. Pro řešení příkladu můžeme použít:

■ dopředné řetězení

- pomocí Modus Ponens odvodíme z daných faktů všechna možná tvrzení
- typický způsob odvozování v deduktivních databázích (Datalog) a produkčních systémech

■ zpětné řetězení

- půjdeme naopak od dotazu $Criminal(West)$ a budeme hledat fakta, která ho potvrzují
- typický způsob odvozování v logickém programování

Umělá inteligence I, Roman Barták

Dopředné řetězení

algorithmus

```

function FOL-FC-ASK( $KB, \alpha$ ) returns a substitution or false
  repeat until new is empty
    new ← {}
    for each sentence  $r$  in  $KB$  do
       $(p_1 \wedge \dots \wedge p_n \Rightarrow q) \leftarrow \text{STANDARDIZE-APART}(r)$ 
      for each  $\theta$  such that  $(p_1 \wedge \dots \wedge p_n)\theta = (p'_1 \wedge \dots \wedge p'_n)\theta$ 
        for some  $p'_1, \dots, p'_n$  in  $KB$ 
           $q' \leftarrow \text{SUBST}(\theta, q)$ 
          if  $q'$  is not a renaming of a sentence already in  $KB$  or  $new$  then do
            add  $q'$  to  $new$ 
             $\phi \leftarrow \text{UNIFY}(q', \alpha)$ 
            if  $\phi$  is not fail then return  $\phi$ 
    add new to  $KB$ 
  return false
  
```

vezmeme pravidlo z databáze, kde přejmenujeme proměnné (standardizace stranou)

odvodíme všechny důsledky, které ještě v KB nejsou

pokud už jsme odvodili tvrzení unifikatelné s dotazem, potom vrátíme příslušnou substituci

získaná tvrzení přidáme do báze znalostí a vše opakujeme dokud přidáváme další tvrzení

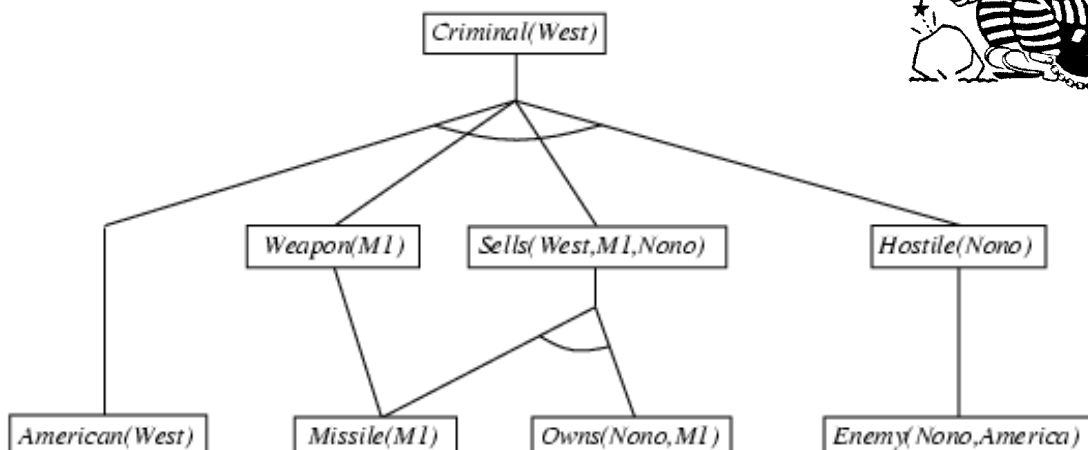
Dopředné řetězení je **korektní** a **úplný** algoritmus pro nalezení odvození.

- Pozor! Pokud odvození neexistuje, nemusí skončit (máme-li v jazyce funkční symboly).

Dopředné řetězení

příklad

$\text{American}(x) \wedge \text{Weapon}(y) \wedge \text{Sells}(x,y,z) \wedge \text{Hostile}(z) \Rightarrow \text{Criminal}(x)$
 $\text{Owns}(\text{Nono}, M1) \wedge \text{Missile}(M1)$ (vzniklo z $\exists x \text{Owns}(\text{Nono}, x) \wedge \text{Missile}(x)$)
 $\text{Missile}(x) \wedge \text{Owns}(\text{Nono}, x) \Rightarrow \text{Sells}(\text{West}, x, \text{Nono})$
 $\text{Missile}(x) \Rightarrow \text{Weapon}(x)$
 $\text{Enemy}(x, \text{America}) \Rightarrow \text{Hostile}(x)$
 $\text{American}(\text{West})$
 $\text{Enemy}(\text{Nono}, \text{America})$

Dopředné řetězení

hledání vzorů

for each θ such that $(p_1 \wedge \dots \wedge p_n)\theta = (p'_1 \wedge \dots \wedge p'_n)\theta$
for some p'_1, \dots, p'_n in KB

- Jak najdeme (rychle) množinu faktů p'_1, \dots, p'_n , aby šla unifikovat s tělem pravidla?
 - tzv. **hledání vzorů** (pattern matching)
 - Příklad 1: $Missile(x) \Rightarrow Weapon(x)$
 - můžeme **indexovat** množinu **faktů podle jména** predikátu, čímž se vyhneme pokusům typu $Unify(Missile(x), Enemy(Nono, America))$
 - Příklad 2: $Missile(x) \wedge Owns(Nono, x) \Rightarrow Sells(West, x, Nono)$
 1. můžeme hledat objekty, které vlastní Nono, a jsou to rakety ...
 2. nebo můžeme hledat rakety a zjišťovat, zda je vlastní NonoCo je lepší?
 - Začni tam, kde je méně možností (pokud existují dvě rakety, ale Nono vlastní hodně věcí, je lepší alternativa 2) – **připomeňme pravidlo prvního neúspěchu** z omezujících podmínek

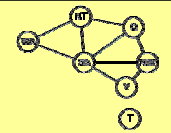

Hledání vzorů je NP-úplný problém.

$Diff(wa, nt) \wedge Diff(wa, sa) \wedge Diff(nt, q) \wedge Diff(nt, sa) \wedge Diff(q, nsw) \wedge$

$Diff(q, sa) \wedge Diff(nsw, v) \wedge Diff(nsw, sa) \wedge Diff(v, sa) \Rightarrow Colorable()$

■ $Diff(Blue, Red), Diff(Blue, Green), Diff(Green, Red), Diff(Green, Blue), Diff(Blue, Red), Diff(Blue, Green)$

Umělá inteligence I, Roman Barták

Dopředné řetězení

inkrementálně

- Příklad: $Missile(x) \Rightarrow Weapon(x)$
 - při první iteraci dopředného řetězení odvodí, že všechny známé rakety jsou zbraně
 - při druhé (a každé další) iteraci odvodí to samé takže bázi znalostí už nemění
- Kdy má cenu pravidlo znova zkoušet?
 - pokud se v KB objeví nový fakt z těla pravidla
- **Inkrementální dopředné řetězení**
 - pravidlo se spustí v iteraci t pouze pokud byl v iteraci $t-1$ odvozen nový fakt unifikovatelný s faktem v těle pravidla
 - když do KB přidáme nový fakt, podíváme se na všechna pravidla, která obsahují s ním unifikovatelný výraz ve svém těle
 - **Rete algoritmus**
 - předzpracuje pravidla do podoby sítě závislostí, kde rychleji vyhledá, jaké pravidlo se má zkusit po přidání nového faktu

Umělá inteligence I, Roman Barták

Dopředné řetězení

magická množina

- Dopředné řetězení odvozuje všechna fakta, i když nejsou relevantní pro zjištění odpovědi.
 - jedním z řešení je **zpětné řetězení**
 - jiná možnost je upravit pravidla tak, aby umožňovaly pouze relevantní návazání proměnných z tzv. **magické množiny**

Příklad: dotaz na Criminal(West)

$Magic(x) \wedge American(x) \wedge Weapon(y) \wedge Sells(x,y,z) \wedge Hostile(z)$
 $\Rightarrow Criminal(x)$
 $Magic(West)$

- Magickou množinu lze získat zpětným průchodem přes pravidla.

Umělá inteligence I, Roman Barták

Produkční systémy

TESTY COMPUTERWORLD 2, 2007 17

Podnikoví správci pravidel
Máte-li možnost dohledat flexibilitu, výkonu a snadné údržby valich firemních aplikací díky implementaci nákladově efektivního produktu, jako je JBoss Rules nebo Jess, nastává se otázka, v čem se tyto systémy liší od BRMS podnikové třídy. Někdy rozdíl se mezi nimi píše je- nom název. *Strana 18*

Servery s architekturou x86
Servery postavené na architektuře x86, letičím a takřka nesmrtelným stan- dardem, představují velmi efektivní řešení „hardwarového problému“ pro mnoho firem a širokou škálu aplikací. Jejich výkon lze díky stále lepšímu kompen- zaci škálovat až do subterytických výšin a pevně se zde zabývatelí i 64bitové technologie. *Strana 20*

Řízení obchodních pravidel
levně a jednoduše

JAMES OWEN

Uvážíme-li, že high-endové systémy pro řízení obchodních pravidel, BRMS (Business Rule Management System) vás vyjdou na zhruba 50 000 dolarů jen při zprovoznění a za rok údržba, provozní poplatky a profesionální služby mohou celkové náklady vyčíst téměř až ke půli milionu nebo více, mají organizace s těsnějším rozpočtem velmi dobrou motivaci poohlédnout se po alternativách. Dobré volby nastějí existující – JBoss Rules a Jess představují solidní nástroje pro řízení pravidel a respektu hodný výkon za sympatickou cenu.

Dvěma z třech lepších BRMS nástrojů a nižší až nulovou cenou jsou Jess společnosti Sandia National Laboratories a JBoss Rules firmy JBoss, dříve společnosti Red Hat. Stejně jako podnikové systémy jako Blaze Advisor společnosti Fair Isaac nebo JRules firmy Ilog, Jess a JBoss odhalují obchodní logiku komplexních jazykových aplikací jako naše pravidla, která mohou být rychle a snadno změněna bez změny v základním Java kódu. Nicméně na rozdíl od těchto systémů třídy Enterprise and Jess, ani JBoss Rules neposkytují uživatelsky

přívětivě zobrazení (vizuální editor, diagramy toků či tabulkové GUI), je dovolují běžným firemním nebo podnikovým uživatelům stejně jako programátorům vkládat, měnit a mazat pravidla.

Na rozdíl od systému Blaze Advisor a JRules postřehují Jess a JBoss Rules rovněž i přínosnější architekturu pravidel (role repository). Jess a JBoss Rules mohou být integrovány s CVS systémem pro kontrolu verzí, takové řešení však daleko zasažívá za možnostmi firem životního cyklu, gravitaci kontrolní přístupů a rozsáhlého reportingu, poskytovatelní sklady pravidel v podnikových produktech. Funkčně plně vybarvený repository může být klíčem ke spolupráci mezi manažery vývoje a obchodními analytiky a bohaté možnosti reportingu mohou být nepostradatelnými prostředky pro ladění a optimalizaci.

Samočinné přístupy vycházející z filozofie open source, který reprezentují Jess a JBoss, má také své výhody. Jak Jess, tak JBoss Rules vyvíjejí vyvíjeři z celého světa, kteří nepřetržitě hledají a opravují chyby, navrhují nové funkce, přidávají kód a ve skutečnosti vlastně fungují jako neplacená inženýrská skupina stažující se o tyto produkty. Všichni IT pracovníci by tak mohli – pood vedením silničních komunit Jess či JBoss Rules nebo konzultací těchto stran – vyvinout uživatelsky přívětivé tabulkové GUI, vizuální editor toků a dalších základních prostředků, které si budete přát. Takové úvahy ale bohužel kladí značné nároky na personál, školení a investice po dobu několika měsíců až let, zatímco problém, který potřebuje řešení, existuje právě nyní.

V konci se dá říci, že Jess a JBoss Rules jsou nejvhodnější pro menší projekty, kde architek pravidel či nezákladní možnosti reportingu a ladění nepředstavují kritické požadavky a kde tvorba a údržba pravidel mohou být svěřeny jednomu nebo několika zavazčím programátorům.

Sandia Labs Jess 7.0
Jess, systém společnosti Sandia Labs a Erezeta Friedman-Hilla, byl, pokud je nám známo, první implementací na pravidlech založeného systému v Javě. Šlo o přímý výsledek portování dobře známých částí CLIPS (na jazyce C založeného rozhodnutí a Production System) projektu organizace NASA. Poté se začala objevovat řada high-endových systémů, jako je zmíněný JRules od Ilog a Blaze Advisor od Fair Isaac. V následujících letech trval Fried-

- založené na rete algoritmu
- XCON (R1)
 - konfigurace počítačů DEC
- OPS-5
 - jazyk založený na dopředném řetězení
- CLIPS
 - nástroj pro tvorbu expertním systémů vyvinutý v NASA
- Jess, JBoss Rules, ...
 - řízení obchodních pravidel

Umělá inteligence I, Roman Barták

Zpětné řetězení

algoritmus

function FOL-BC-ASK(*KB*, *goals*, θ) **returns** a set of substitutions

inputs: *KB*, a knowledge base

goals, a list of conjuncts forming a query

θ , the current substitution, initially the empty substitution $\{\}$

local variables: *ans*, a set of substitutions, initially empty

if *goals* is empty **then return** $\{\theta\}$

$q' \leftarrow \text{SUBST}(\theta, \text{FIRST}(\text{goals}))$

vezmeme první z cílů a aplikujeme na něj dosud nalezenou substituci

for each *r* **in** *KB* **where** $\text{STANDARDIZE-APART}(r) = (p_1 \wedge \dots \wedge p_n \Rightarrow q)$

and $\theta' \leftarrow \text{UNIFY}(q, q')$ **succeeds**

najdeme pravidlo, jehož hlava je unifikovatelná s cílem

$\text{ans} \leftarrow \text{FOL-BC-ASK}(KB, [p_1, \dots, p_n | \text{REST}(\text{goals})], \text{COMPOSE}(\theta, \theta')) \cup \text{ans}$

return *ans*

tělo pravidla přidáme mezi cíle, upravíme substituci a rekurzivně pokračujeme v redukci cílů dokud nejsou prázdné

skládání substitucí

$\text{Subst}(\text{Compose}(\theta, \theta'), p) = \text{Subs}(\theta', \text{Subst}(\theta, p))$

Algoritmus FOL-BC-Ask metodou **prohledávání do hloubky** hledá **všechna řešení** (všechny substituce) daného dotazu.

Pro běh stačí **lineární prostor** (v délce důkazu).

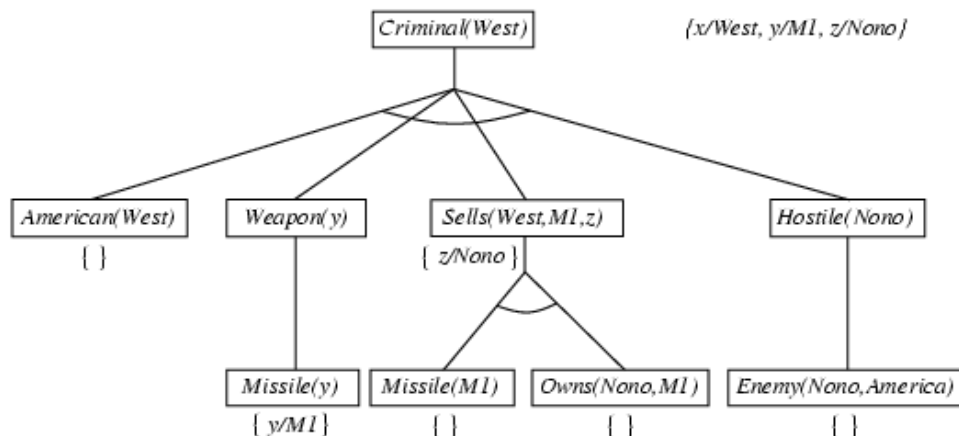
Na rozdíl od dopředného řetězení **není úplné**, kvůli opakovaným stavům (vytvoří se stejný cíl).

Umělá inteligence I, Roman Barták

Zpětné řetězení

příklad

$\text{American}(x) \wedge \text{Weapon}(y) \wedge \text{Sells}(x, y, z) \wedge \text{Hostile}(z) \Rightarrow \text{Criminal}(x)$
 $\text{Owns}(\text{Nono}, M1) \wedge \text{Missile}(M1)$ (vzniklo z $\exists x \text{Owns}(\text{Nono}, x) \wedge \text{Missile}(x)$)
 $\text{Missile}(x) \wedge \text{Owns}(\text{Nono}, x) \Rightarrow \text{Sells}(\text{West}, x, \text{Nono})$
 $\text{Missile}(x) \Rightarrow \text{Weapon}(x)$
 $\text{Enemy}(x, \text{America}) \Rightarrow \text{Hostile}(x)$
 $\text{American}(\text{West})$
 $\text{Enemy}(\text{Nono}, \text{America})$

Umělá inteligence I, Roman Barták

Logické programování

- Zpětné řetězení v podstatě odpovídá **logickému programování** (Prolog).

hlava pravidla

tělo pravidla

```
criminal(X) :-  
    american(X), weapon(Y), sells(X,Y,Z), hostile(Z).  
owns(nono,m1).  
missile(m1).  
sells(west,X,nono) :-  
    missile(X), owns(nono,X).  
weapon(X) :-  
    missile(X).  
hostile(X) :-  
    enemy(X,america).  
american(west).  
enemy(nono,america).  
  
?- criminal(west).
```

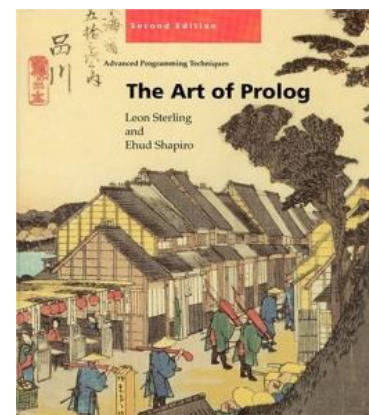
```
?- criminal(west).  
?- american(west), weapon(Y),  
    sells(west,Y,Z), hostile(Z).  
?- weapon(Y), sells(west,Y,Z),  
    hostile(Z).  
?- missile(Y), sells(west,Y,Z),  
    hostile(Z).  
?- sells(west,m1,Z), hostile(Z).  
?- missile(m1), owns(nono,m1),  
    hostile(nono).  
?- owns(nono,m1), hostile(nono).  
?- hostile(nono).  
?- enemy(nono,america).  
?- true.
```

Umělá inteligence I, Roman Barták

Logické programování

vlastnosti

- **pevně daný výpočtový mechanismus**
 - podcíle se řeší zleva doprava
 - pravidla se berou v pořadí shora dolů
- vrací **jediné řešení**, další řešení na žádost
 - možnost zacyklení (`brother(X,Y) :- brother(Y,X)`)
- obsahuje **aritmetiku**
 - `X is 1+2.`
 - (aritmeticky) vyhodnotí výraz nalevo a unifikuje s výrazem napravo
- **rovnost** slouží pro explicitní přístup k unifikaci
 - `1+Y = 3.`
 - možnost použít omezující podmínky (CLP – Constraint Logic Programming)
- **negace jako neúspěch** (negation as failure)
 - `alive(X) :- not dead(X).`
 - „Každý je živý, pokud nelze dokázat, že je mrtvý“
 - $\neg Dead(x) \Rightarrow Alive(x)$ není definitní klauzule!
 - $Alive(x) \vee Dead(x)$
 - „Každý je živý nebo mrtvý“

Umělá inteligence I, Roman Barták

Rezoluční metoda

konjunktivní normální forma

Odvozovací metoda pro formule v **konjunktivní normálně formě**.

- $\forall x [\forall y \text{ Animal}(y) \Rightarrow \text{Loves}(x,y)] \Rightarrow [\exists y \text{ Loves}(y,x)]$
- **odstraníme implikace**
 $\forall x [\neg \forall y \neg \text{Animal}(y) \vee \text{Loves}(x,y)] \vee [\exists y \text{ Loves}(y,x)]$
- **negaci posuneme dovnitř** ($\neg \forall x p \equiv \exists x \neg p$, $\neg \exists x p \equiv \forall x \neg p$)
 $\forall x [\exists y \neg(\neg \text{Animal}(y) \vee \text{Loves}(x,y))]$ $\vee [\exists y \text{ Loves}(y,x)]$
 $\forall x [\exists y \neg \neg \text{Animal}(y) \wedge \neg \text{Loves}(x,y)] \vee [\exists y \text{ Loves}(y,x)]$
 $\forall x [\exists y \text{ Animal}(y) \wedge \neg \text{Loves}(x,y)] \vee [\exists y \text{ Loves}(y,x)]$
- **standardizace proměnných**
 $\forall x [\exists y \text{ Animal}(y) \wedge \neg \text{Loves}(x,y)] \vee [\exists z \text{ Loves}(z,x)]$
- **Skolemizace** (Skolemovy funkce)
 $\forall x [\text{Animal}(F(x)) \wedge \neg \text{Loves}(x,F(x))] \vee [\text{Loves}(G(x),x)]$
- **odstranění univerzálních kvantifikátorů**
 $[\text{Animal}(F(x)) \wedge \neg \text{Loves}(x,F(x))] \vee [\text{Loves}(G(x),x)]$
- **distribuce** \vee a \wedge
 $[\text{Animal}(F(x)) \vee \text{Loves}(G(x),x)] \wedge [\neg \text{Loves}(x,F(x)) \vee \text{Loves}(G(x),x)]$

Umělá inteligence I, Roman Barták

Rezoluční metoda

odvozovací pravidlo

- Liftovaná verze resolučního pravidla pro výrokovou logiku:

$$\frac{l_1 \vee \dots \vee l_k \quad m_1 \vee \dots \vee m_n}{(l_1 \vee \dots \vee l_{i-1} \vee l_{i+1} \vee \dots \vee l_k \vee m_1 \vee \dots \vee m_{j-1} \vee m_{j+1} \vee \dots \vee m_n)\theta}$$

kde $\text{Unify}(l_i, \neg m_j) = \theta$.

- U klauzulí se předpokládá standardizace stranou, aby nesdílely žádné proměnné.
- Pro úplnost je potřeba buď:
 - rozšířit binární rezoluci na více literálů
 - použít **factoring** pro odstranění redundantních literálů (ty, které jsou unifikovatelné)

Příklad:

$$\frac{[\text{Animal}(F(x)) \vee \text{Loves}(G(x),x)], \quad [\neg \text{Loves}(u,v) \vee \neg \text{Kills}(u,v)]}{[\text{Animal}(F(x)) \vee \neg \text{Kills}(G(x),x)]}$$

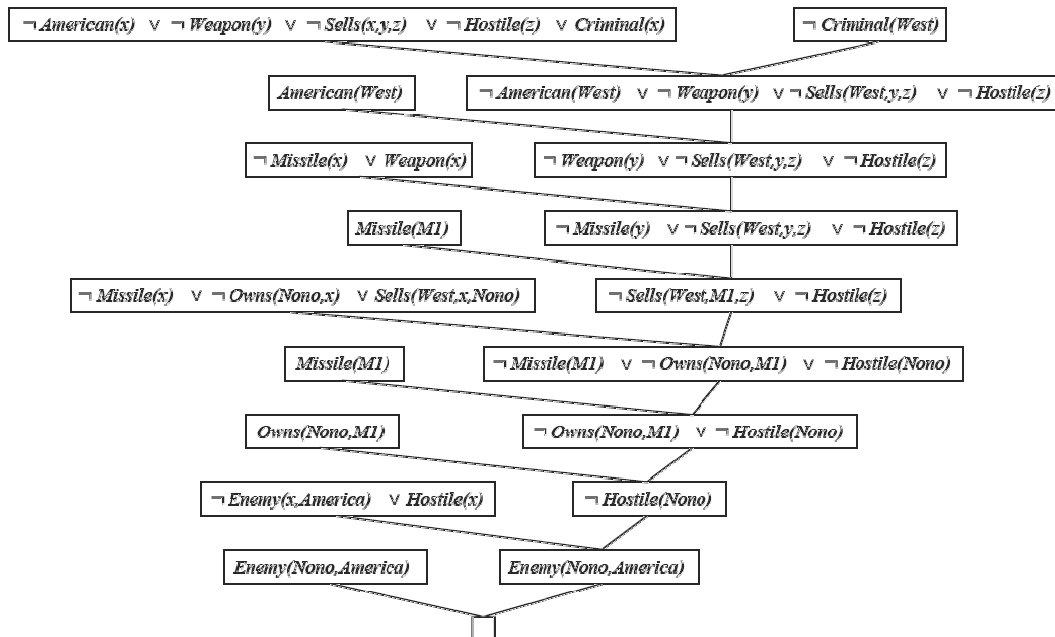
kde $\theta = \{u/G(x), v/x\}$

- Dotaz α nad bází znalostí KB řešíme aplikací rezolučních kroků na formuli $\text{CNF}(\text{KB} \wedge \neg \alpha)$.
 - Pokud vede k prázdné formuli, je $\text{KB} \wedge \neg \alpha$ nesplnitelné a tedy $\text{KB} \models \alpha$.
- Jedná se o **korektní** a **úplnou** odvozovací metodu pro predikátovou logiku

Umělá inteligence I, Roman Barták

Rezoluční metoda

příklad

Rezoluční metoda aplikovaná na definitní klauzule je vlastně aplikace **zpětného řetězení**, které určuje jaké rezoluční pravidlo se má použít.

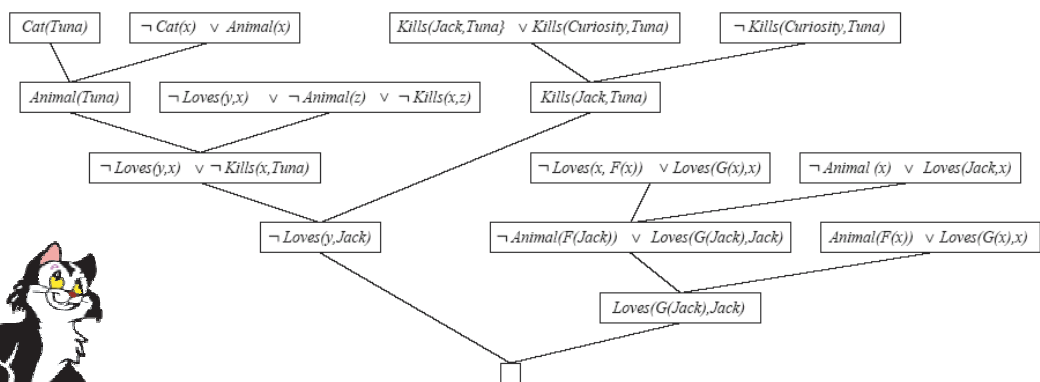
$American(x) \wedge Weapon(y) \wedge Sells(x,y,z) \wedge Hostile(z) \Rightarrow Criminal(x)$
 $Owns(Nono,M1) \wedge Missile(M1) \Rightarrow \exists x Owns(Nono,x) \wedge Missile(x)$
 $Missile(x) \wedge Owns(Nono,x) \Rightarrow Sells(West,x,Nono)$
 $Missile(x) \Rightarrow Weapon(x)$
 $Enemy(x,America) \Rightarrow Hostile(x)$
 $American(West)$
 $Enemy(Nono,America)$

Rezoluční metoda

složitější příklad

- Každého, kdo má rád všechna zvířata, má někdo rád. Každého, kdo zabíjí zvířata, nemá rád nikdo. Jack má rád všechny zvířata. Buď Jack nebo Curiosity zabili kočku jménem Tuna. Každá kočka je zvíře.
- Zabíla Curiosity Tunu?

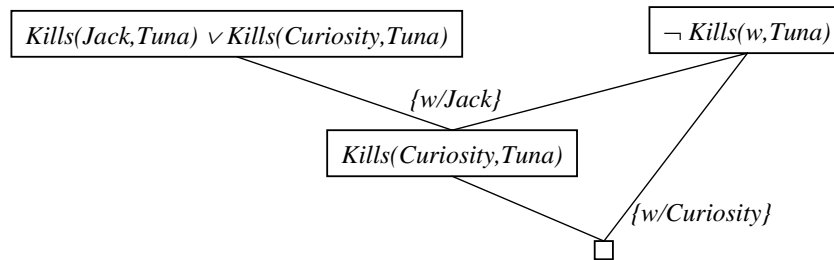
$\forall x [\forall y Animal(y) \Rightarrow Loves(x,y)] \Rightarrow [\exists y Loves(y,x)]$
 $\forall x [\exists y Animal(y) \wedge Kills(x,y)] \Rightarrow [\forall z \neg Loves(z,x)]$
 $\forall x Animal(x) \Rightarrow Loves(Jack,x)$
 $Kills(Jack,Tuna) \vee Kills(Curiosity, Tuna)$
 $Cat(Tuna)$
 $\forall x Cat(x) \Rightarrow Animal(x)$
 $\neg Kills(Curiosity,Tuna)$

Rezoluční metoda

nekonstruktivní důkaz

- Co když bude dotaz formulován jako „**Kdo zabil Tunu?**“

- Odpověď tedy je „**Ano, někdo zabil Tunu.**“
- Můžeme do dotazu přidat speciální **literál pro získání odpovědi.**
 - $\neg KILLS(w, TUNA) \vee \mathbf{Answer(w)}$
 - předchozí nekonstruktivní důkaz by skončil u $\mathbf{Answer(CURIOSITY)} \vee \mathbf{Answer(JACK)}$
 - je tedy vynucen důkaz se strukturou podobnou pro dotaz $\neg KILLS(CURIOSITY, TUNA)$

Umělá inteligence I, Roman Barták

Rezoluční metoda

strategie

Jak **efektivně** hledat rezoluční důkazy?

- **jednotková rezoluce**
 - snahou je získat prázdnou klauzuli, proto je dobré, pokud se nově odvozené klauzule zkracují
 - preferujeme rezoluční krok, kde je jedna z klauzulí jednotková (obsahuje jediný literál)
 - obecně se nelze omezit pouze na jednotkové rezoluce, ale pro Hornovské klauzule je to úplná metoda (vlastně dopředné řetězení)
- **množina podpor**
 - vybrané klauzule, z nichž alespoň jedna se vždy účastní rezoluce (výsledek rezoluce se přidává do množiny podpor)
 - počáteční množina podpor typicky obsahuje negovaný dotaz
- **vstupní rezoluce**
 - každého rezolučního kroku se účastní alespoň jedna klauzule ze vstupu – počáteční KB nebo dotaz
 - není to úplná metoda
- **subsumce**
 - eliminuje klauzule, které jsou zahrnuty jinými klauzulemi
 - máme-li v bázi znalostí $P(x)$, nemá cenu přidávat $P(A)$ ani $P(A) \vee Q(B)$

Umělá inteligence I, Roman Barták